

Mark Drakeford AC / AM
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref: LF/MD/0688/15

Jocelyn Davies AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

30 Gorffennaf 2015

Annwyl Jocelyn,

Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru)

Hoffwn ddiolch i chi a'r Pwyllgor am y cyfle i drafod Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru) ar 15 Gorffennaf 2015.

Rwy'n falch o roi gwybodaeth bellach i'r Pwyllgor am y materion canlynol a godwyd yn ystod y sesiwn:

- a) y gwaith a wnaed mewn perthynas ag amcangyfrif y costau i'r gwasanaeth iechyd a gwasanaethau eraill pe bai nifer y bobl sy'n defnyddio e-sigaréts dan do yn ail-ddechrau ysmegu sigaréts arferol pe bai'r gyfraith yn newid;
- b) gwybodaeth am nifer y pryniannau prawf sy'n digwydd ar hyn o bryd ledled Cymru.

Mae'r wybodaeth i'w gweld isod.

Y gwaith a wnaed mewn perthynas ag amcangyfrif y costau i'r gwasanaeth iechyd a gwasanaethau eraill pe bai nifer y bobl sy'n defnyddio e-sigaréts dan do yn ail-ddechrau ysmegu sigaréts arferol pe bai'r gyfraith yn newid.

Nid oes tystiolaeth i ddangos y byddai'r cynnig i gyfyngu ar y defnydd o e-sigaréts mewn mannau cyhoeddus dan do yn achosi i ddefnyddwyr e-sigaréts ail-ddechrau ysmegu. Hefyd, nid oes unrhyw astudiaethau ar gael ar hyn o bryd i fesur yr effeithiau ar iechyd defnyddwyr e-sigaréts sy'n ail-ddechrau ysmegu tybaco yn dilyn cyfnod o ymwrthod yn llwyr. Wrth ystyried y mater hwn, mae hefyd yn bwysig nodi'r canlynol:

- Mae nifer o safleoedd yng Nghymru eisoes yn cyfyngu ar y defnydd o e-sigaréts yn eu mannau dan do (tua 50% yn ôl arolygon gan Lywodraeth Cymru¹ a Sefydliad Siartredig

¹ Llywodraeth Cymru. Polisiâu e-sigaréts: arolwg o weithleoedd yng Nghymru. 2014.
<http://gov.wales/statistics-and-research/e-cigarette-policies-surveys-schools-workplaces/?lang=en>

lechyd yr Amgylchedd Cymru²) ac o ystyried bod y defnydd o e-sigaréts gan oedolion ym Mhrydain yn cynyddu yn ôl arolygon ASH UK³, nid yw'n ymddangos bod hyn yn cael effaith ar y defnydd o e-sigaréts gan oedolion;

- Mae'r mwyafriif o ddefnyddwyr e-sigaréts hefyd yn parhau i ysmegu cynhyrchion tybaco arferol (rhwng tair rhan o bump o oedolion sy'n ddefnyddwyr yn 2015 yn ôl arolwg ASH UK⁴ ac 85% o ddefnyddwyr yn ôl yr Astudiaeth Smoking Toolkit⁵).

Yng ngoleuni'r ansicrwydd uchod, mae'r Memorandwm Esboniadol⁶ yn cyflwyno enghraifft i ymchwilio i'r effaith ddamcaniaethol ar iechyd defnyddwyr e-sigaréts sy'n ail-ddechrau ysmegu tybaco drwy ddefnyddio astudiaeth sy'n edrych ar Flynyddoedd Oes a Addaswyd yn ôl Ansawdd (QALYs) y mae pob ysmygwr sy'n rhoi'r gorau i ysmegu yn yr hirdymor yn eu hennill. Mae'r enghraifft yn y Memorandwm Esboniadol yn awgrymu y byddai cynnydd o 0.1% yng nghyfradd nifer yr ysmygwyr yn gyfystyr â 2,450 yn fwy o bobl yn ysmegu tybaco yng Nghymru. (2,450 yw 0.1% o amcangyfrif poblogaeth canol blwyddyn ONS ar gyfer y rheini sy'n 18+ oed, oedd yn 2,452,000 yn 2013.) Gan ddefnyddio'r astudiaeth a nodwyd eisoes, mae hyn yn gyfystyr â gostyngiad rhwng 2,400 a 6,300 o Flynyddoedd Oes a Addaswyd yn ôl Ansawdd, sy'n gost rhwng £146 miliwn a £380 miliwn.

Hefyd, mae angen cydbwysu goblygiadau cost y senario damcaniaethol hwn yn erbyn amrywiolion eraill sy'n anodd eu mesur:

- Gellid dadlau mai'r math o ddefnyddwyr e-sigaréts sy'n dweud eu bod yn defnyddio e-sigaréts i osgoi'r gwaharddiad ysmegu yw'r rhai sydd fwyaf tebygol o ail-ddechrau ysmegu tybaco o ganlyniad i'r cynnig hwn. Hefyd, mae'n fwyaf tebygol bod defnyddwyr o'r fath yn defnyddio e-sigaréts ochr yn ochr â sigaréts tybaco arferol. Ymddengys bod arolwg diweddaraf ASH UK yn adlewyrchu'r rhagdybiaeth hon⁷, a ganfu fod mwy o bobl sy'n defnyddio e-sigaréts a thybaco yn nodi'r gwaharddiad fel un o'r rhesymau dros ddefnyddio e-sigaréts (25% o'r rheini a holwyd) o'i gymharu â chyn-ysmygwyr sy'n defnyddio e-sigaréts (11% o'r rheini a holwyd). Y dybiaeth felly yw mai'r math o ddefnyddiwr sydd fwyaf tebygol o roi'r gorau i ddefnyddio e-sigaréts o ganlyniad i'r ddarpariaeth hon yw'r math o berson sy'n defnyddio e-sigaréts a thybaco ac yn defnyddio e-sigaréts i osgoi'r gwaharddiad ysmegu yn unig. Mae'r math hwn o ddefnyddiwr yn parhau i ddod i gysylltiad â'r niwed i iechyd y mae ysmegu tybaco yn ei achosi.
- Mae parhau i ysmegu unrhyw sigaréts arferol i bob pwrpas yn trosglwyddo'r risg cardiofasgwlaidd llawn, ac efallai mai dim ond effaith gymedrol fydd ar risg canser oherwydd bod hyd y cyfnod o ysmegu yn bwysicach na dwysedd.⁸ Dros yr hirdymor,

---

² Ymchwil i Bolisiau E-sigaréts yn y Sector Lletygarwch Annibynnol. Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd Cymru. Tachwedd 2014. Heb ei gyhoeddi.

³ Taflen ffeithiau ASH 33: Y defnydd o sigaréts electronig ym Mhrydain. Mai 2015 <http://www.ash.org.uk/information/facts-and-stats/fact-sheets>

⁴ Taflen ffeithiau ASH 33: Y defnydd o sigaréts electronig ym Mhrydain. Mai 2015 <http://www.ash.org.uk/information/facts-and-stats/fact-sheets>

⁵ Yr Astudiaeth Smoking Toolkit. Tueddiadau yn y defnydd o sigaréts electronig yn Lloegr. Diweddarwyd 23 Ebrill 2015 <http://www.smokinginengland.info/latest-statistics/>

⁶ Paragraff 372 o Femorandwm Esboniadol Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru). Mehefin 2015.

⁷ Y defnydd o e-sigaréts ymysg oedolion ym Mhrydain. 21 Mai 2015. <http://www.ash.org.uk/information/facts-and-stats/fact-sheets>

⁸ Papur Cefndir ar E-sigaréts (Systemau Electronig Cyflenwi Nicotin) Rachel Grana, PhD MPH; Neal Benowitz, MD; Stanton A. Glantz, PhD. Center for Tobacco Control Research and Education University of

gallai'r costau i GIG Cymru mewn perthynas ag afiechydon cysylltiedig ag ysmegu barhau i gael eu hachosi gan ysmygwyr presennol sydd bellach yn defnyddio tybaco ac e-sigaréts.

- Nid oes tystiolaeth ar gael ar hyn o bryd am y risg hirdymor i iechyd yn sgil y defnydd o e-sigaréts i ddefnyddwyr a'r rheini sydd o'u hamgylch. Felly, mae perygl o gostau ychwanegol i GIG Cymru yn sgil y defnydd o e-sigaréts yn yr hirdymor, gan gynnwys eu defnydd mewn mannau cyhoeddus caeedig.
- Mae peth tystiolaeth yn dangos y gallai cyn-ysmygwyr sy'n defnyddio e-sigaréts i roi'r gorau i ysmegu ail-ddechrau ysmegu. Er enghraifft, mae un astudiaeth yn awgrymu bod tua 6% o gyn-ysmygwyr sy'n defnyddio e-sigaréts yn ddyddiol yn ail-ddechrau ysmegu ar ôl mis, a bod 6% yn gwneud hynny ar ôl blwyddyn⁹. Felly, gellid dadlau bod peth cyfnewidioldeb eisoes yn y defnydd o e-sigaréts ymysg cyn-ysmygwyr.

Rwy'n cydnabod nad oes tystiolaeth bendant yn bodoli ar hyn o bryd i ddangos a yw e-sigaréts yn ail-normaleiddio ymddygiadau ysmegu, ac yn arwain at gynnydd yn nifer y bobl sy'n ysmegu ac yn dechrau ysmegu. Felly, costau posibl yw'r holl rai sydd wedi'u nodi ac mae angen cydbwysu unrhyw gostau posibl i'r gwasanaeth iechyd neu wasanaethau yng Nghymru yn erbyn yr arbedion cost posibl a ddaw o atal pobl rhag dechrau ysmegu yn sgil y ddarpariaeth hon, yn enwedig plant a phobl ifanc. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn amlinellu sut y byddai'n rhaid i'r ddarpariaeth hon atal o leiaf 36 o bobl yng Nghymru rhag dechrau ysmegu tybaco dros y cyfnod o bum mlynedd ac uchafswm o 237 er mwyn bod yn niwtral o ran cost.¹⁰ Rydym yn amcangyfrif bod tua 25,000 o bobl ifanc 11-16 oed yng Nghymru wedi arbrofi gydag e-sigaréts, a bod bron hanner o'r rhain erioed wedi rhoi cynnig ar dybaco.¹¹ Gan ddefnyddio'r data hwn, byddai'n rhaid i'r ddarpariaeth hon atal llai na 2% o'r bobl ifanc 11-16 oed yng Nghymru sydd wedi arbrofi ag e-sigaréts ac sydd heb roi cynnig ar dybaco cyn hynny rhag dechrau ysmegu er mwyn bod yn niwtral o ran cost.

Caiff y Memorandwm Esboniadol ei ddiweddarau yn ystod proses y Bil pan fydd y data diweddaraf ar gael.

Gwybodaeth am nifer y pryniannau prawf sy'n digwydd ar hyn o bryd ledled Cymru

Mae pryniannau prawf yng Nghymru yn ymdrin â nifer o feysydd ar hyn o bryd, gan gynnwys cynhyrchion dan gyfyngiad oedran, gwerthu alcohol a masnachu twyllodrus. Gan mai awdurdodau lleol a'r heddlu sy'n gyfrifol am bryniannau prawf, a'u bod yn cael eu cynllunio yn lleol, mae anawsterau o ran cael trosolwg llawn ar nifer y pryniannau prawf sy'n digwydd ledled Cymru.

California, San Francisco WHO Collaborating Center on Tobacco Control. Paratowyd ar gyfer Menter Atal Tybaco Sefydliad Iechyd y Byd, Rhagfyr 2013.

⁹ Etter JF and C Bullen A longitudinal study of e-cigarette users. *Addict Behav* 2014. 39 (2): t 491-4

¹⁰ Gweler paragraff 414 o Femorandwm Esboniadol Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru). Yn seiliedig ar amcangyfrif bod atal unigolyn rhag ysmegu, ar gyfartaledd, yn arwain at ennill blwyddyn o oes fesul unigolyn sy'n cael ei gyfrifo yn £60,000 y person.

¹¹ Un o'r prif ganfyddiadau mewn papur a gyhoeddwyd yn y BMJ ar y defnydd o e-sigaréts ymysg pobl ifanc yng Nghymru gan DECIPHER oedd, er bod y rheini sydd byth yn ysmegu yn llawer llai tebygol o nodi eu bod yn defnyddio e-sigaréts, gan mai'r grŵp o'r rheini sydd byth yn ysmegu yw'r mwyaf o dipyn, mae'n cynnwys mewn termau absoliwt bron cynifer o bobl ifanc sydd wedi rhoi cynnig ar e-sigarét ychydig o weithiau â'r grŵp llai o ysmygwyr. Moore G, Hewitt G, Evans J, et al. Y defnydd o sigaréts electronig ymysg pobl ifanc yng Nghymru: tystiolaeth o ddau arolwg trawstoriadol BMJ Open 2015;5: e007072. doi:10.1136/bmjopen-2014-007072 <http://bmjopen.bmj.com/> Yn y wasg

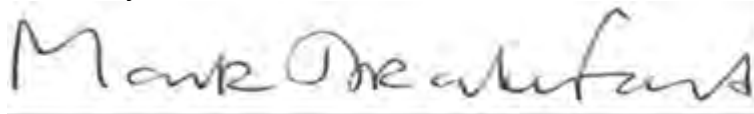
Yn 2012-13, y cyfnod diweddaraf y mae data ar gael ar ei gyfer ar hyn o bryd, roedd 841 ymgais i brynu alcohol, gyda 73 gwerthiant o ganlyniad.¹² Yn 2013-14, roedd 185 ymgais i brynu tybaco, gydag 13 gwerthiant o ganlyniad.¹³

Ym mis Mawrth 2013, gwnaeth Heddlu De Cymru 9 pryniant prawf ar-lein o alcohol, i'w anfon at wirfoddolwyr 15 ac 16 oed dros gyfnod o dridiau. Roedd hyn yn targedu archfarchnadoedd mawr yn hytrach na manwerthwyr bach. Roedd 4 o'r 9 ymgais yn llwyddiannus.¹⁴

Disgwylir y bydd awdurdodau lleol yn defnyddio'r gofrestr genedlaethol o fanwerthwyr tybaco a chynhyrchion nicotin i'w helpu i gynllunio gorfodaeth, ac yn eu galluogi i wneud pryniannau prawf gan fanwerthwyr llai sy'n cynnig gwasanaethau anfon.

Rwy'n gobeithio bod y wybodaeth yn y llythyr hwn yn ateb y cwestiynau a godwyd gan aelodau'r Pwyllgor.

Cofion cynnes,

Mark Drakeford AC / AM

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Minister for Health and Social Services

---

¹² Diweddariad Gwerthiant Dan Gyfyngiad Oedran WHOTS Chwefror 2014

¹³ Gwybodaeth a ddarparwyd gan WHOTS

¹⁴ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-23124507>